

Sändlista

Finansdepartementet
Budgetavdelningen, EU-budgetenheten
103 33 STOCKHOLM

Remiss av EU-kommissionens förslag till förordningar för perioden 2028–2034

Bakgrund

Sveriges Jordbruksarrendatorer (SJA) har beretts möjlighet att yttra sig över EU-kommissionens förslag till förordning om en gemensam utgiftsspårings- och prestationsram för unionens budget efter 2027 (COM(2025) 545). Förordningen är av grundläggande betydelse för hur samtliga EU-fonder – inklusive den gemensamma jordbrukspolitiken och regionala utvecklingsmedel – kommer att utformas, styras och villkoras.

SJA är intresseorganisation för arrendatorer av jordbruksmark i Sverige. Vi företräder närmare **1 700 aktiva lantbrukare** som brukar mark på arrende. **Cirka 45 procent** av Sveriges åkermark är arrenderad, och andelen ökar kontinuerligt. Våra medlemmars möjligheter att investera, klimatanpassa och delta i EU-finansierade insatser påverkas i hög grad av hur EU:s horisontella regelverk utformas.

Inledning

Den föreslagna prestationsförordningen innebär att samtliga EU-program från 2028 ska styras genom gemensamma indikatorer, spårningssystem, övergripande principer såsom DNSH ("do no significant harm") samt krav på jämställdhet, sociala villkor och klimatrapporering.

SJA delar ambitionen om transparens, förenkling och bättre uppföljning. Samtidigt ser vi betydande risker att ett starkt centraliserat och indikatorbaserat system, som i praktiken utgår från kapitalstarka, markägande aktörer, systematiskt kommer att missgynna arrendatorer. För jordbruket, där en växande andel brukare saknar äganderätt till marken, är detta särskilt allvarligt.

Övergripande synpunkter

SJA vill särskilt understryka att detta regelverk, trots sin tekniska karaktär, i praktiken avgör vem som kan få EU-stöd och på vilka villkor. Om regelverket inte uttryckligen beaktar nyttjanderätt, arrendeförhållanden och varierande investeringshorisonter riskerar det att:

- gynna markägande och kapitalstarka företag,
- exkludera en stor del av de aktiva jordbrukarna,
- motverka generationsväxling, konkurrens och klimatinvesteringar.

Synpunkter på särskilda delar av förordningen

1. DNSH-principen (artikel 5)

Förordningen inför en gemensam och förenklad tillämpning av principen om att ”inte orsaka betydande skada” (DNSH) för alla EU-program.

SJA delar målet att skydda miljö och klimat. Däremot vill vi starkt varna för att en tekniskt och administrativt tung DNSH-tillämpning i praktiken riskerar att utestänga arrendatorer från investeringar. Arrendatorer har ofta:

- kortare planeringshorisont,
- begränsad möjlighet att göra permanenta markåtgärder,
- mindre kontroll över markens långsiktiga disposition.

Om DNSH-krav kopplas till långsiktiga markåtaganden, fastighetsdata eller ägarbaserade villkor riskerar investeringar på arrenderad mark att bli omöjliga att genomföra.

SJA anser därför att DNSH-tillämpningen måste anpassas till att investeringar ofta görs av brukare utan äganderätt, och att nyttjanderätt ska erkännas som tillräcklig grund.

2. Prestationsindikatorer och interventionsområden (artikel 8, bilaga I)

Förordningen inför ett system där alla åtgärder klassificeras i interventionsområden och tilldelas koefficienter och indikatorer för att mäta klimat, miljö och sociala bidrag.

SJA ser här en betydande risk att systemet i praktiken kommer att mäta:

- hektar
- byggnader

- fasta investeringar

vilket gynnar markägare och större företag, medan arrendatorers faktiska bidrag till produktion, miljö och livsmedelsförsörjning osynliggörs.

Prestationssystemet måste därför säkerställa att:

- **brukande**, inte ägande, är utgångspunkten
- investeringar och åtgärder på arrenderad mark räknas fullt ut
- indikatorer inte snedvrider stödsystemen till förmån för fastighetsägande

3. Nationella planer och rapporteringssystem (artiklarna 13–14)

Förordningen kräver att varje medlemsstat har ett automatiserat system för att koppla varje åtgärd till interventionsområden och indikatorer.

SJA vill understryka att om dessa system byggs upp kring fastighetsregister och ägarinformation riskerar arrendatorer att bli osynliga i rapporteringen. Detta kan få direkta konsekvenser för:

- vilka åtgärder som prioriteras
- vilka stödformer som utvecklas
- hur risk och prestation bedöms

SJA kräver därför att nyttjanderätt och arrende uttryckligen ska vara en likvärdig grund i de nationella planerna och rapporteringssystemen.

4. Gemensam EU-portal och transparens (artikel 12)

Den föreslagna gemensamma portalen ska visa mottagare av EU-stöd, insatser och finansieringsmöjligheter.

SJA välkomnar ökad transparens men vill varna för att små familjejordbruk och arrendatorer riskerar att få oproportionerlig administrativ börda och exponering jämfört med stora bolag. Systemet måste utformas så att:

- små brukare inte avskräcks från att söka stöd
- personuppgifter och affärskänslig information skyddas

Avslutande synpunkter

SJA konstaterar att COM(2025) 545 i praktiken är ett av de mest avgörande regelverken för framtidens jordbrukspolitik, trots att det formellt är ett ”tekniskt” budgetinstrument.

Om detta regelverk utformas utan hänsyn till arrendatorers särskilda villkor riskerar EU:s stödpolitik att systematiskt gynna markägande och kapitalstarka aktörer på bekostnad av de lantbrukare som i praktiken producerar livsmedlen.

SJA uppmanar därför regeringen att i EU-förhandlingarna tydligt verka för att:

- nyttjanderätt likställs med ägande i alla horisontella budgetregler
- DNSH, indikatorer och rapporteringssystem anpassas till arrendeförhållanden
- arrendatorer inte utesluts från investeringar, klimatåtgärder och utvecklingsstöd

Med vänliga hälsningar,

Carl-Fredrik Svederberg

ordförande

Lidköping 2026-01-23

Sändlista:

Regeringen, Finansdepartementet

Internt SJA:

Styrelsen

Arrendespecialist Jan Lagerroth